

κουρφέλα, λόγια χαμένα! Αυτή πέθαινε πουντιασμένη κι εκείνοι μιλούσανε για νευρικά, οί τρελλοί, που τὰ δυὸ κακὰ τῆς μοίρας τους δὲ νοιώθανε! Μ' αὐτὲς τὲς σκέψεις ἔχυνε τὰ γιατρικά που τῆς διώριζαν καὶ κάθε γιατρὸ φαρμάκωνε μὲ τὲς ἀγριεσ ματιές της. Κλεισμένη σὲ μιὰ σκοτεινὴ κάμαρα, ποῦ μύριζε μούλα, νηστικιά κι' ἀπὴν τὲς πιότερες νυχτιές ἀπ' τὲς χλιθερές της ὑποψίες, ἀδυνατίσει, χλωμίανε, κι' ἀρχίζει, μὰ τὴν ἀλήθεια, νὰ μοιάζει τῆς χτικιασμένης. Ἀφήστε τώρα τὸ σπιτικό της, τὰ παιδιὰ της, τὸ δόλιο ἔντρα της, ποῦ πήγαινε νὰ πιστέψῃ πῶς ἔγεινε τρελλοκόμος.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν κατακτιὰ, ἔδωσ' ὁ θεὸς καὶ βρέθηκε κι' ἕνας ξυπνὸς γιατρός, ποῦ θυμήθηκε τὸ ρητὸ—κι' οἱ θεοὶ πείθονται σ' τὴν ἀνάγκη! Εἶδε τὲς ἀγριεσ, τὲς ἀπελπισμένες ματιές, πούρριχνε ἡ ἀρρωστη σ' ὅποιον ἔλεγε νευρικὸ τὸ πάθημά της, σ' ὅποιον δὲν παραδεχότανε πῶς ἦταν σάπιο τὸ πλεμόνι της. Καὶ συμφώνησε ἀμέσως μαζί της πῶς εἶχε δεκτικὴ πνεμονία, πῶς οἱ ἄλλοι γιατροὶ τὴν εἶχαν πάρει σ' τὸ λαιμὸ τους!

Τοὺς ἠλεκτρισμοὺς καὶ τὲς ψυχρολουσιές διαδεχτήκανε τότες οἱ βεντούζες, τὰ βυζικάντια κι' οἱ συναπισμοί, ὡς ποῦ ἀλλάξε, σὲ φεῖδι τὸ πεσοῖ τῆς βράχης της, ὡς νὰ φύγ' ἡ λούζα πὸ τὸ μυαλό της.

Πόσο ἀλλοιώτικη ἔγεινε μὲ τὸν καινούριο γιατρὸ ἡ ματιὰ της! Γλύκα κι' ἀγάπη καὶ χαρὰ διώξαν τὲς ἀστραπὲς καὶ τοὺς κεραυνούς της. Μὲ τὴν ψυχολογικὴ αὐτὴ ἐξέταση τῆς ματιᾶς καὶ τὴν ταιριαστὴ συμμόρφωση τῆς θεραπείας, ἡ δύστυχη φαρμακία γλύτωσε ἀπ' τὸ βαρὺ, τὸ φοβερὸ, ἐφιάλτη ποῦ τὴν ἐπνίγει!

Ἄλλη μιὰ, δεκάξιν χρονῶν κοπέλλα, μισοῦσε τὰ γιατρικά, ὅπως ὁ διάβολος τὸ λιθάνι, ἔχοντας τὴν ἰδέα πῶς δὲν τὰ σηκώνει τὸ μεταξένιο, τὸ ἀρχινόπλεχτο στομάχι της· εἶχε καρδιοχτύπια καὶ τρεμοῦλες καὶ ἄπνιες καὶ λιγοθυμιές καὶ ζετινάγματα, ἔφτυνε ὅμως τὰ γλυκὰ γιατρικά, ἔχυνε τὰ ξυνὰ καὶ ἦταν ἔτοιμη... νὰ σὲ δειρῆ, ἂν κανένα πικρὸ τῆς διώριζε· ἀπελπισία! δὲν συγκινιότανε ἀπὸ κανένα γιατρικό, ἔστωντας κι' ἂν αὐτὸ λεγότανε... ἀρσενικό! Ἀρκοῦσε καὶ νὰ τῆς δείξῃς μόνον ἕνα γιατρικό, γιὰ νὰ τῆς ἐρθοῦν ἀναγούλες κι' ἀνατριχίλες, νὰ γεννηθοῦν σ' τὴν ψυχὴ της τὰ πιὸ δυσάρεστα αἰσθήματα, καθὼς φανερὰ τὸδειχναν οἱ σκοτεινὲς κι' ἀγριεσ ματιές της.

Ἀνυχκάσθηκα, γιὰ νὰ μερώσω τὲς ἀγριεσ ἐκεῖ-

νὲς ματιές, νὰ μὴν ἴδω τὲς ρετσέτες καὶ νὰ περιερισθῶ σ' τὴν φυσικὴ διακρίσι, ὅπως τὰ τελευταῖα χρόνια συνειθίζουμε, τὸν ἠλεκτρισμὸ δηλαδὴ, τὲς ψυχρολουσιές καὶ τὰ τριψίματα (massages, μαλάξεις). Μ' αὐτὰ τὰ μέσα καὶ τὴν κατάλληλη ψυχογιατρία ἔφερα σ' τὸν ἴσιο δρόμο τὰ νεῦρα τῆς ἀρρωστησ, ποῦ τόσο καιρὸ εἶχαν παραστρατήσει.

Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε τὴν παράξενη ἐπιθυμιὰ πολλῶν ὑστερικῶν νὰ φανοῦν συμπαθητικέσ, νὰ κάνουν ὄλους νὰ τὲς λυπηθοῦν κατὰκρῶδα ἢ νὰ τὲς θαμμάσουν. Ἀπίστευτο εἶναι μ' ἀληθινὸ πῶς μ' αὐτὲς τὲς ἰδέεσ προσπαθοῦνε μὲ κάθε τρόπο νὰ ὑποφέρουνε, νὰ τυραννιοῦνται, χρόνια δλόκληρα, γιὰ νὰ πονοῦνε κι' οἱ ἄλλοι μαζί τους, νὰ δακρύζουν, ν' ἀγρυπνοῦνε, νὰ μὴ μένουν ποτὲ ἡσυχοὶ... Ἐ τότε δὲ ἡ ἐξέταση τῆς ματιᾶς εἶναι σ' ἕνα γιατρὸ ὄπλο πολὺτιμο! Μόνον μ' αὐτὴ ξεδιαλύεται ἡ ἀλλόκοτη αὐτὴ ψυχικὴ κατάσταση, ποῦ καὶ μεγάλους γιατροὺς ἀκόμα ἐπλάνανε... Βλέπουμε, λόγου χάρι, μιὰ ὑστερικὴ κόρη, ποῦ ὅσο μένει κοντὰ της ὁ πατέρας, ἡ μάνα, ἡ ἀδερφή, ὅποιος ἂν' ἀπ' τοὺς δικούς της, βαρυναστανάζει γιὰ τὰ μύρια πάθια της καὶ πνίγει σ' τὰ χεῖλια της τὸ χαμογέλιο· κάθε ζωῆς καὶ χαρᾶς ἀχτίδα σβύεται σ' τὰ μάτια της τὰ βαρειά, τὰ βουρκαμένα σ' τὸ δάκρυ τοῦ πόνου της· μὰ... μὰ μόλις μείνῃ μοναχὴ της, τὸ σουρωμένο ἀπ' τὸν πόνο καὶ μαραμένο πρόμα εἶν' ἔτοιμο νὰ χαμογελάσῃ, νὰ βρῆ καὶ πάλι τῆς ζωῆς τὴ θεωρίαν, καὶ τὰ κουρασμένα μάτια, τὰ σβυσμένα σ' τοῦ πόνου τὴν καταχινὰ, ζωντανεοῦν καὶ πάλι μὲ μαγικὸ, θαρρεῖ, φύσημα, δείχνουν πάλι γοργόστρυφα τὴ φυσικὴ τους χάρι καὶ λαμπράδα.

Ἡ ἀρρωστη αὐτὴ ποῦ δὲν κοιμάται, ποῦ δὲν τρώει τίποτεσ δίχως παρακλίμα, ποῦ δὲν παθαίνει κρίσεισ, σὲν εἶνε μοναχὴ της μὰ τυραγιέται ἀπ' αὐτὲς μπροσ σ' τὴ μάνα της· εἶν' ἀπὸ τίς ἀλλόκοτες ὑστερικέσ ποῦ λέγαμε, θέλει νὰ ὑποφῆρῃ, βρίσκοντας κάποια δυσκολοζήγητη χαρὰ σ' τῶν δικῶν της τὴν τυραγιὰ· ἡ ἀνακούρησή της εἶναι νὰ τοὺς βλέπῃ φοβισμένους, κλαυμένους, γεμάτους ἀπελπισία καὶ σταναχώρια. Ὅ,τι κι' ἂν διατάξῃ σ' τὴν ἀρρωστη αὐτὴ θὰ πάρ χαμένο, ἂν δὲ φύγῃ ἀπ' τὸ σπίτι της· ὁ ἀέρας τοῦ σπιτιοῦ της τὴ χαντακῶνει· μάταιεσ εἶναι καὶ μάλιστα βλαβερὲσ οἱ περιποιήσεισ τῆς μάνας, τὰ χάδια της· χάνονται ὅλα μπροστὰ σ' τὸ θεότρελλο γενάτι της. Ἡρωϊκὸ γιατρικὸ τότεσ

ἡ ἀπομόνωση σὲ νοσοκομεῖο ἢ καλύτερα σ' τὴν ἐξοχὴ, μακριὰ πὸ κάθε συγγενὴ της.

Ἐνὴν κεῖ πέρα, μέσ' σ' ἀνθρώπους ποῦ δὲν φαίνονται νὰ μαραζιάζουν ἀπ' τὰ πάθια της, ἀναγκάζεται σ' τὸ τέλος, μ' ὅλα της τὰ καμώματα, νὰ γενῆ ἄνθρωπος, τρώει καλὰ καὶ κοιμάται καὶ ἀκλουθᾷ τὲς διαταγὲσ τοῦ γιατροῦ δίχως γενάτια καὶ φασαρίες. Ὁ Charcot βώτησε μιὰ φορὰ ἕνα τέτοιον κορίτσι, ποῦ σ' τὴν κλινικὴ του τ' ἀπομόνωσε, γιὰτὶ τάχα μὲ τόσο πείσμα, σὲν ἦτανε σπῆτι του, ἀρνιότανε νὰ φάῃ· μέσ' σ' τὰ χάδια, ἀπακρίθικε, τὴν ἀγάπη τὴν τρελλὴ τῆς μάνας μου, ξεχνῶσε νὰ ζητήσῃ κι' ἄλλο τίποτεσ τὸ σῶμα!

Σ' τὴ ματιὰ τῆς ὑστερικῆς πολλὲσ φορὲσ προμαντεύουμε κρίσεισ κι' ὀδηγοῦμαστε σ' τὴν θεραπεία μας. Πρὶν ἔρθῃ κρίση θαρρεῖσ πῶς ἠλεχτρικὸ ρέυμα τρέχει σ' τὰ μάτια τῆς ἀρρωστησ καὶ τὰ στρέφει ἀνήσυχια, γοργὰ, ξαναμμένα, χωρὶς λόγο ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἀλλάζοντας τὴν ὄψη της· πότε χαμογελοῦνε γλυκὰ, σὲν ἔξαστερος οὐρανόσ, πότε κολοῦν ἀγριεμμένα ἢ θολώνουν καὶ τρεμοσβύνουνε· οἱ παρῶξενεσ αὐτὲσ παραλλαγὲσ τῆς ματιᾶς εἶν' ἀπ' τ' ἀλάθητα σημάδια μελλοῦμενησ κρίσεισ.

Πολὸ περίεργη τῆς ματιᾶς ἡ ὄψη πᾶνω σ' τὸ ὑστερικὸ χτύπημα. Σ' τὴν ἀρχὴ ἀτυνεῖθιστη φλόγα σπιθοβολᾷ σ' τὰ μάτια καὶ στριφογυρνοῦν ἀνήσυχια καὶ ἀγριεμμένα, ὕστερα ὅμως, ὅσο κι' ἡ συνείδηση τῆς ἀρρωστησ χαλαρώνεται, σβύεται κι' ἡ λαμπή της καὶ μισοκλείουνε νυσταγμένα· σὲ λίγο στυλόνεται ἡ ματιὰ παγωμένη, νικηρικὴ, τίς πιότερεσ φορὲσ ἀλλοίωρη κατὰ μέσα, καὶ πέφτουν χαλαρωμένα, ὅπως σ' τὸν ὕπνο, τὰ γλέφρα ἢ σφίγγονται σπασμοδικὰ σ' ἕνα μορρασμὸ πόνου· ὕστερ' ἔξαστηκ πέρνουν πάλι ζωὴ τὰ μάτια καὶ τινάζοντας, νὰ ποῦμε, ὀρθῶνοιχτα τὰ γλέφρα στυλόνονται γιὰ μιὰ στιγμὴ σαστισμένα, τρομαγμένα, σὲν κᾶτι φοβερὸ νὰ βλέπουνε. Σ' τὸ τέλος τῆς κρίσεισ βρίσκουν πάλι τὴ γοργάδα τους τὰ μάτια, μὰ ὄχι ἀμέσως καὶ τὴ φυσικὰ τους ἔκφραση· πότε φαίνονται χλιθερὰ καὶ παραπονεμένα, πότε σπιθοβολοῦν χαρωπὰ, σῶφωνα μὲ τὰ κρηκιά, ὅπως λέμε, φαινόμενα, τὰ νευρικὰ δηλαδὴ κλάμματα ἢ τὰ Σαρδωνικὰ γέλια, ποῦ συχνὰ τότεσ παρουσιάζονται.

Σ' τὴν ὑστερικὴ κρίση συχνὰ εἶναι τὰ παραμιλητὰ καὶ τὰ παραλογισμάτα· παρακλιὰ ἡ ἀρρωστη σχετικὰ μὲ τὲς συνειθισμένεσ σκέψεισ της ἢ, σὲ

ΕΠΗΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΓΙΑΝΝΗ Α. ΚΑΜΠΥΣΗ

ΟΙ ΛΕΚΑΠΗΝΟΙ *

Ὁ Περικλῆς. Ἡ τύχη, ματμαζέλι, ποτὲσ δὲν διευτύνει στὸν πόλεμο τὲς σφαιρίεσ ἐναντίον ἐαείνου, ποῦ τὲς λαχταρᾷ τόσο.

Ἡ Μάρθα (μὲ κάπρη φρέση). Σωπάτε (λίγο μὲ κακεντρέχεια). Θὰ νόμιζε κανεὶς, ἂν σᾶσ ἄκουγε, πῶς πήγατ ἐκεῖ ναῦτοχτονητήτε...

Ὁ Περικλῆς. Κ' ἔτσι εἶναι. Τότεσ πήγα γιὰ ναῦτοχτονήσω...

Ὁ Λέαντροσ, Μπᾶ, γιατί;

Ἡ Μάρθα. Σοῦ εἶπανε σένα νὰ μὴ λὲσ ἀνοητίεσ.

Ὁ Λέαντροσ (ἔφανεσ). Ἐξέω ἔξω. Ὁ θάνατοσ τῆσ Μαρίας σᾶσ ἐλύπησε... Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι κ. Περικλῆ;

Ἡ Μάρθα. Εἶσαι ἄτυχτοσ σήμερα. Θὰν τὸ πῶ τῆσ μαμάσ ἄμα ἔρθει.

Ὁ Λέαντροσ. Γιατί; τί ἔκαμα; Φαίνεται ἐσοῦ εἶσαι στὰ νεῦρα σου σήμερα...

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 117 φύλλο τοῦ «Νουμᾶ».

Ἡ Μάρθα (σηκώνεται). Τώρα βλέπεισ (ἔρχεται στὴν πόρτα ἀνήσυχη). Ποῦ εἶναι ἡ ματμαζέλι; (φωτίζει) Ματμαζέλι! Ματμαζέλι!... Αὐτὴ θὰ σὲ ἡττάσει.

Ὁ Λέαντροσ. Δὲν ξέρει πᾶ πῶσ νὰ φερθεῖ κανεὶς μὲ σένα (φεύγει θυλωμένος).

Ὁ Περικλῆς (ἀμέσως σηκώνεται). Δὲν ἀπορήσατε πῶσ παράταινα τὴ βίβλιτά μου; (Ἡ Μάρθα στρέφει ἀπὸ τὴ θέση της). Ἐρχομαι, Μάρθα, νὰ σοῦ πῶ ἔξαστερα τί πρέπει. Μὲ βλέπεισ πᾶ ἀποφασιστικὸ. Δὲν ἔχω τοὺσ διισταγμοὺσ ποῦ εἶχα τότεσ. Πῆσ πῶσ ὁ πόλεμοσ μᾶλλαξε... (σταματᾷ).

Ἡ Μάρθα (συγκρατημένη). Τί θέλετε νὰ μοῦ πῆτε;

Ὁ Περικλῆς. Γλήγορα θὰ σοῦ τὸ πῶ, μὴν ἔρθει ὁ δουτυχὴσ κ. Κράκουρασ. Πρέπει νὰν τὸν ἀφίσεισ αὐτὸν τὸν ἀνῆρωπο. Πρέπει νὰ μὲ ἀκολουθήσεισ ἐμένα, Μάρθα.

Ἡ Μάρθα (μὲ μικρὸν ἔλιγγο). ὦ!... (γέρνει πρὸ ντιθάνι).

Ὁ Περικλῆς. (Κοντὰ της). Συγκινεῖσαι; Τὸ εἶξερα, Μάρθα. Μάγαπᾶσ, μάγαπᾶσ ὅπως τότεσ. Ἐγὼ πάντα ἐμάθαινα γιὰ σένα. Μοῦ ἔγραφεν ἡ ἀδερφή μου τὲσ διαδόσεισ τοῦ κόσμου. Λόγια, λόγια, ἔλεγα. Τὴ Μάρθα νὰ περνοῦν τρελλή;

Ἡ Μάρθα (μὲ συγκράτηση). Μὲ περνοῦν λοιπὸν τρελλή;

Ὁ Περικλῆς. Ἀποῦ δὲ σὲ νιόθουν, ἀποῦ δὲ σὲ ξέ-

ρουν, βέβαια σὲ περνοῦν τρελλή.

Ἡ Μάρθα. Τάχα δὲν εἶμαι στάληθινὰ μου;

Ὁ Περικλῆς. Ἀφῆσέ τα τώρα αὐτὰ, καὶ μίλει μου γι' αὐτὸ ποῦ σοῦ εἶπα...

Ἡ Μάρθα. Ὅχι, κ. Περικλῆ. Πιστέψατε κᾶσεισ τὴ διάδοση. Ναι, δὲν εἶμαι καλὰ. (σηκώνεται). Θέλετε νὰ σᾶσ πῶ λοιπὸν κᾶτι. Ἀλήθεια, δὲ μοῦ λέτε ποῦ εἶναι ἡ πατρίδα σας;

Ὁ Περικλῆς (τὴ κοιτάζει ἑλαφιασμένα)...

Ἡ Μάρθα. Δὲν ἔχετε πατρίδα ἐσεῖσ; Ἐλῆτε δῶ. Κοιτᾶτε αὐτὴ τὴ γλάστρα μὲ τὰ ρόδα... Ἄ, αὐτὰ τὰ ρόδα σ' Ἀπριλιάτικα, ποῦ δὲν τὰ χᾶηθεψε ἡ Λοκούστα, ἔχουν πατρίδα. Πόσο εὐτυχισμένες εἶναι οἱ τριανταφυλλίεσ. Εἶναι καρφωμένες ἐκεῖ ποῦ φύτρωσαν. Γύρω τους συγκεντρώνουν ὅλο τὸν κόσμο τους. Ἡ ζωὴ τους κι' ὁ θάνατόσ τους στὸν τόπο τῆσ γίννητήσ τους πάντα. Ὁ ἴδιοσ πάντα ἀέρα. Μέννεσιτε; ἔχουν πατρίδα· μιὰ πατρίδα, ὀρισμένη. Ποιὰ εἶναι ἡ δικὴ σας πατρίδα;

Ὁ Περικλῆς (συγκριτημένος). Ἀριστὰ τα, Μάρθα, αὐτὰ. Ἐγὼ σὲ ἐνοῶ· μόνο ἐγὼ σέννοῶ.

Ἡ Μάρθα. Εἶδατε τὸ βιβλίο μου; (τὸ πέρνει). Εἶναι ὁ Φάουστ μου. Ρωτεῖστε με ἀλήθεια: Ποῦ εἶναι ὁ δρόμοσ; θὰ σᾶσ ἀπαντήσω. Δὲν ὑπάρχει δρόμοσ... Τί τὰ θέλετε; Hast du Begriff von Oed' und Einsamkeit? Ἄδα: οἱ ἔδειο | ἔδειο | ὀλοῦθε ἔδειο. Σκοτάδι παντοῦ. ἔχ' ἢ πῆ-

να όνειρεύεται, ξαναπαρσταίνει σκηνές που μεγάλη της άφῃκαν έντύπωση. Καί τότε φανταζόμενη κάτι φοβερό τινάζει σπασμωδικά τά χέρια της, διώχνοντας, τάχα, κάποιον μισητό πρόσωπο, κι άλλα τών άλλω ξεφωναί και άγριες, τρομαγμένες, ματιές σου ρίχνει: τότε πάλι, παρακινούμενη από αισθηματικές σκέψεις, γλυκά χαμογελά και λογάκια τρυφερά ψιψιφίζει: και σε μιιά μάτιιά φλογερή συμμαζεύει την έρωτεμένη ψυχή της.

Άλλοτε, σε παρακίλημα θρησκευτικό, με μετανοίες κι άκαταλόγιστες προσευχές κι ύμνωδίες, ή ματιά προσηλώνεται παρακλητικά σ' τά ούράνια, γεμάτη από θεϊκή άγάπη, σκιστιμένη από κάποι' άθώρητη θεϊκή λάμψη! Είναι δυνατό πάνω σ' την προσβολή να συνομιλάμε με την άρρωστη και μάλιστα ν' άλλάζουμε τό παρκαίλιμά της όπως θέμε. με μάγια θαρρείς τότε ή ψυχή πέρνει τις πιό ένάντιες έντύπώσεις και φανερώνονται μέσ' σ' τή ματιά, σά σε καλειδοσκοπίο, ύστερ' άπ' τή λύπη χαρά κι ύστερ' άπ' άγάπη όργή και μίσος! Βάλλε, λόγω χάρη, σ' την άρρωστη την ίδια πώς γεμενός φοβερός ξαναίγεται μπρός σ' τά πόδια της, ή πώς φονιάδες τής στήσανε καρτέρι, κι άμείσω θα ζουγκροιστεί σ' τή ματιά της ή τρομάρα, ό ίγώνας για τον κίντυνο! άρκεί πάλι να τής βάνης σ' τό νού πώς θρίσκειται μέσ' σε περιβόλι, πώς κρίνα τριγύρω κοσμάβολούν και τριαντάφυλλα και πουλάκια γλυκοκλιούνε, για να λάμψη κι ή ματιά της πρόσχαρη.

Όταν ή κρίση τελειώσει, τίποτε ή άρρωστη δε θυλάται, άπ' όσα σ' αυτή έλεγε ή έκανε, κι αν άκόμα βουθήσουμε την ένθύμησή της. Άν όμως έρθη κι άλλη κρίση, ξαναάρχουνται οι έντυπώσεις που σ' την πρώτη βελήθηκαν και με θαυμαστή ομοίωση και σ' τή ματιά και σ' τή φωνή και σ' τά κουνήματα ξεδιπλώνονται παθολογικές σκηνές ίδιες κι' άπαράλλαχτες.

Το ίδιο γίνεται κι άμα τό πρώτο νευρικό χτύπημα προκλήστηκε από κάποιον ζωηρό ψυχικό πάθος, θυμό, άνανάχτησι, τρομάρα, μεγάλη χαρά: σ' τις ύστερες κρίσεις ή ίδια σκηνή παρσταίνεται σ' την ξανακινούμενη της άρρωστης φαντασία και τά ίδια πάθη κληρονομούνται σ' τή ματιά, σ' τά λόγια, σ' τις χειρονομίες.

Κάποτε την ύστερική κρίση παρκαίλουθα βύθος (λήθαργος), άληθινού θανάτου ζουγραφία: χαλαρώνουνται τότε τά κρέατα και σβίνετσι φαινομενικά

ή συνείδηση κι ή αισθηση, όπως μαρτυρά ή νεκρή κι άποχαινωμένη ματιά, που με κανένα έρεθισμό την παρκαίλική ζωή δε δείχνει.

Όπως σ' τον ύπνο, κλείνουμε βραδιά τά γλέφρα, γυρίζουν οι βορβοί κατ' άπάνω και ή κόρη μεγαλώνει και καθόλου δεν κουνιέται μπρός σ' τό φως. Την κατάσταση αυτή μπορούμε και μεϊ; να προκαλέσουμε ύπνωτίζοντας ένα πρόσωπο, φέροντάς μου, δηλαδή, ένα ύστερικό παροξυσμό ή μιιά ύστερική ψύχωση.

Δεν έχουμε σκοπό να πούμε πολλά για τά παρκαίλικα φαινόμενα του ύπνωτισμού, που τόμους όλόκληρους μπορούνε να γεμίσουν. Άπό τά παλιά μαγικά μυστήρια, τις μαγνητικές δύνამες και τ' άλλα σκοτεινά κι άφραστα σ' τό λογισμό τ' ανθρώπου, ξεκαθάρστηκε σήμερα κι αυτός, πέρας' από τή Λυδία πέτρα της έπιστήμης, κι έν' άπ' τ' άτίμητα στολίδια της λογακιάζεται. Άφίνοντας σ' τή νευρολογία την εξήγησή του, την τωρινή θεωρία του, περιοριζόμαστε μόνο σ' τό θέμα μας, την εξέταση της ματιάς του ύπνωτισμένου. Το θέμα τούτο είναι τόσο σπουδαίγ, π' αξίζει, με την αλήθειαν, να τ' άφιερώνουμε ξεχωριστό κεφάλαιο.

(άκολουθεί)

Γ. ΑΒΑΖΟΣ

ΖΑΝ ΜΩΡΕΑΣ

Αώ κι' είκοσι μέρες ή Μούσα μάς έφερε σ' την διόλουκη πόλη μας τον ποιητή της 'Ιφιγενείας' Ζάν Μωρεάς. Έίταν ένα από τά όνειρά του να ζήση μερικώς ήμέρες σ' τό μητρικό της Άττικής χώμα την εποχή του φθινοπώρου. Καί τ' όνειρό του αυτό τό τόσο νοσταλγικό, έπραγματοποιήθηκε.

Ό Μωρεάς σ' τό ταξίδι του αυτό από τις όχθες του Σηκουάνα δεν μάς έρχεται μόνον ένδοξος, αλλά πραγματικά στεφανωμένος με τό φεγγαρόλοστεφάνι της δόξας με τό όποιο ό ξανθός Άπόλλων περιβάλλει τά μέτωπα των ύψηλών του ώραίου δημιουργών.

Πώς έφυγεν από την Άθήνα ό ποιητής κι Παπαδιαμαντόπουλος έγραφε ίσως; πολλές φορές. Τι μάς μέλει όμως πώς έφυγεν; Όπως τόσοι άλλοι. Με όνειρα και με πόθους ύψηλούς. Καί αυτό όμως δεν σημαίνει τίποτε. Το σπουδαιότερο είναι ότι ό κ.

Παπαδιαμαντόπουλος έγινε Μωρεάς και ότι τό όνομα αυτό σήμερα επάνω σ' τά φτερά της φήμης κάμνει τον γυρο του κόσμου συνοδευμένο από την Έλληνική Άρμονία, την Έλληνική γαλήνη και Όμορφιά.

Ό ατή ή Έλληνική Όμορφιά! Είναι όλοσώματη άπλωμένη μέσα σ' τό ποιητικό έργο του Μωρεάς, από τις «Σύρτες» ως τον τελευταίο στίχο της «Ιφιγενείας», τό έργο τούτο που κλείνει άδελφωμένο τό πνεύμα του άρχαίου τραγικού με τό πνεύμα του ποιητή των «Στροφών».

Τίποτε πέραν του Έλληνικού ούρανού. Το φως του τον συνόδευε παντού. Καί όταν άκόμη βυθίζονταν σ' τις όμίχλες του Συμβολισμού με τον Βεργλαίν και τον Μαλλαμέ και τότε άκόμα ή Άττική χάρη και τό Άττικό φως σιμά του. Καί γίνηκεν ένας από τους ίδρυτάς του Συμβολισμού. Αδτός από όλους τους Γάλλους ποιητάς ανέλαβε ν' άπαντήσει σ' τό όρθρο του Μιτρούνη για τους «ποιητάς της παραμυθής» που φάνηκε σ' τον Παρισινό «Χρόνο» τό 1885. Έίταν ή εποχή τότε που ό ήλιος του Παρνασσισμού έβρανε σ' τή δύση του και τό άστρο του Συμβολισμού έβρανε τις πρώτες του λάμψεις σ' τον ορίζοντα με τά «Καντιλήνη» και τους στίχους του Μαλλαμέ, του Βεργλαίν και τόσων άλλων άκόμη. Έίταν ή εποχή που δημοσίεψε σ' τό Φιγαρώ την περιφημη «προζήρουση» του που την έσχοίλασε και τον «Χρόνο» ό Άνατόλ Φρανς και σ' τον όποιον άπάντησε πάλι σ' τον «Συμβολιστή».

Μά τό φως του Άττικού ούρανού πάντι σιμά του. Άν δεν έπλημύριζε τούτο την ψυχή του ίσως θα έμενε πάντα Συμβολιστής όπως τόσοι άλλοι. Ό ποιητής όμως δεν λησμονούσε ότι έφυγεν από την πόλη της Παλλάδος και έπρεπε να ξαναγυρίση πάλι εις τον Παρθενώνα. Άγαπούσε τις σιμές, αλλά τις σιμές που δημιουργεί εις την Άκρόπολη ό ήλιος όταν ανατέλλη και όταν γέρονη πίσω από την γαλανή θάλασσα του Σαρωνικού.

Ό ίδρυτής του Συμβολισμού ένα καλό πρωϊ κουρασμένος από τά σύμβολα έκτύπησε σ' την θύρα του Ιθου αιδώνος. Ό Ρουσόγ και ό Μπελέ κάτι του επιθυόσαν σι' ατή και ό «περιπατής προσκυνητής» των ώραίων βουμών, των μελαγχολικών Άλσών και της Μεσαιωνικής εποχής άρχισε να τονίζει τό τραγούδι του εις άλλους όυθιμούς με άλλους ήχους. Μέσα σ' τους νέους του ήχους ή Ρωμανική Σχολή έδη-

βαινα. Ποιός ξέρει αν δεν ίδω τό Φως; Ό θάνατος είναι ζωή κι αυτός είναι μόνον μεταβλημένη της ζωής κατάσταση!

Ό Περικλῆς. Όχι! Μάρθα. Στη Ζωή ίσως υπάρχει θάνατος. Μά στο θάνατο δεν υπάρχει ζωή... Άκουσέ με!

Ό Μάρθα (νευρικά). Λοιπόν δεν ζει πιά; Ό θάνατος της με τρέσσει κοντά της. Δεν τή ήθελε ή φτώχη, όπως έγω δεν τή ήθελα να πεθάνει. Κύριε, κύριε. Ίσως νά είναι τό φως...

Ό Περικλῆς (με φρίκη). Ό Μάρθα; ...

Ό Μάρθα. Βλέπετε που δεν πέθανε. Μέσα σας ζει όπως και σε μένα, κι όλοθε τριγύρου. Ξέρετε, κύριε, μεθόριο συμπληρώνεται ένας χρόνος. Έγώ: πρώτη φορά την ξαναμετώπω. Το θυμόσατε, κύριε, εκείνο τό σαλόνι με τά ρόδα; Έκείνο τό μπουκέτο σας τό μαραμένο; Το σχέδιο του θείου Στάμου; Βίβητε πώς δεν τά θυμόσατε!...

Ό Περικλῆς. Ναι! Τά θυμάμαι όλα και θα σου πω γιατί τά θυμάμαι.

Ό Μάρθα. Έίταν εκεί μιιά πεταλούδα κι' ευώδιαζε τά ρόδα. Πεταλούδα διάφανη κι' άχνή κι' άπόξενη του κόσμου τούτου. Γύρω της έζούσε ό κόσμος των λουλουδιών και των άστρων. Φτερουγούσε στην άτμόσφαιρα της χαράς και του άνιδου... και την έτρεφον ή άγάπη της σένα παράξενο ρόδο μάγκάθια. Καί πήγε ή σφήκα με τό κεντρί της και τής κέντησε τό ρόδο και τό ρόδο της έγυρε κι-

κείνη πέταξε ψυχή κι' άλλου πιά καρτεράει τό ρόδο της. Ξέρετε ποιός είναι ή σφήκα;

Ό Περικλῆς.... *

Ό Μάρθα. Προσπαθείτε να μου τό κρύψετε; Όχι. Έγώ είμαι ή σφήκα και σεις είστατε τό παράξενο ρόδο Κ' ή ψυχή που πέταξε και σας προσμένει ζει πάντα ζει!...

Ό Περικλῆς (μέξαψη). Όχι λοιπόν! Όχι! Μή θέλετε να μου θυμήσετε, ότι: έγω δε, θυμούμαι πιά. Έλα, Μάρθα. Έλα να σου θυμήτω ότι: έγω πάντα θυμούμαι. Τίποτες! τίποτες δε φτάνει τή συγκίνηση και τή ανατριχίλα της δικής μας της στιγμής. Έίρθεν εκείνη να μες τή δυναμόσει. Ό θάνατός της άς γίνει τό αιώνιο μας σπιχοδοέσιμο. Τά ρόδα μαρήθηκαν γύρω της; Νέα ρόδα θα ξαναγίνουν. Δέ με προσμένει πουθενά εκείνη, κέτν με προσμένει τόσον καιρό. Αναθαρίστηκε ή έγώ, Μάρθα, και δε βλέπω την άφάνεια, όπως ενόμιζα. Μή χύνεις τό λάδι της κολυμπήθρας σου της άληθινής. Έλα να βαφτιστείς κέτν και μέσα. Ό πόνος μας δε θα σβήσει κι' από τό άναμά του θα ξεχωθεί και άναπάντεχο. Έλα να εξχιαστούμε στο μαρτυριό μας, που ή Μάρθα ποτές δεν έγνωρίσε...

Ό Μάρθα. Έμεις τή σκοτώσαμε, κύριε!...

Ό Περικλῆς. Ψέμα... ψέμα!... Έκείνη μάς έκότωσε. Έκείνη ήθε να μες σκοτώσει. Έκείνη ήρθε να άναμεσά μας σά σφήκα με τό κεντρί της μελωμένο. Άν

έκείνη πέθανε, εκείνη έπρεπε να πεθάνει. Έμεις θα ζήσουμε... πρέπει να ζήσουμε... πρέπει να θελήσουμε να ζήσουμε...

Ό Μάρθα (γέροντας σαν κατάκοπη στο ντιβάνι). Δέ μπορώ πιά. Άφείτε με, σάς παρακαλώ. Είμαι μισοπεθαμένη. Δεν ζω δέν αιστάνομαι παρά για να έτοιμάζω την κηδεία μου... Άχ! άφείστε με...

Ό Περικλῆς. Έτό μονάχη ζεις. Ξέρεις ποτές άναγεννήθηκα; Τή βραδιά του πανικού. Άπό πριν έβλεπα τά σημάδια του δηλαδή τά αιστάνομουν. Έκείνο τό βράδι του αίσχους μας παρκαίρικα σένα έρημοκλήσι. Έίταν μεγάλη Παρκαυή με ό σταυρωμένος του έρημοκλήσιου δεν είταν κατεβασμένος. Τά κοπάδια έτρεχαν να γλυτώσουν τό πρόστυχό τους τό κουφάρι. Κι' αυτό μου φάνηκε θάνατος. Τάτες είπα μέσα στα σκοτάδια: Κοίτα τά σαπιοκούφαρα που φορεσαν μάσκες για να παίζου τό μεγάλο παιχνίδι της ζωής. Καί μέσα μου άνατρεύτηκε ένας άγνωστος πόθος. Μιιά λαχτήρα ναοκωμένη και σε θυμήθηκα, δηλαδή ποτές σε ξέχασα; και ξανάπα όρθος μέσα στα σκοτάδια! Ό μόνος άνθρωπος που ζει φορεί μάσκα για να παίζει τό άηδέστατο παιχνίδι του θανάτου. Ναι! Έσύ ζεις! μονάχη έσύ. Έκεί πάνω αν ήσουν δέν τόνιωθε. Δεν σου είπα; Δένε για τους ήρωισμούς μου. Ποιους ήρωισμούς μου; Έγώ ήρθα από τά υπερβόρεια, που τραβιδίμου να πνίγω την άνάγκη που νόμιζα, για να

μουργήθη κ' ἐνθ' τὸ Παρίσι ἀλλάλαζεν, ὁ Δάντης καὶ ὁ Βιργίλιος τὸν ἀγκάλιαζαν γιὰ νὰ τὸν φέρον νὰ συνομιλήσῃ μετ' τὴν «Ἐριφύλην».

Ὁ Μωρεῆς ἀπὸ τὴν συγμῆν ἐκείνη ἔμπαινε εἰς τὸν πάλευκο δρόμο τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ καλλιτεχνικός του δρόμος εἶναι μοναδικός εἰς τὴν ἱστορία τοῦ κόσμου. Οἱ ἐπισκέψεις του καὶ ἡ θητεία του εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης τὸν ἔκαναν νὰ θέλῃ διὰ τὰ γύρω του πράγματα νὰ εἶνε τέλεια, ἀπλά καὶ ὁμοιογενή, καὶ νὰ ὁμιλῇ μετ' εὐφροσύνη καὶ ἐπαινετικούς γιὰ ὅ,τι ποιοῦνθετο καὶ ἀναρμόνιστο.

Προσοχὴ εἰς τὰ λόγια του, νέοι καὶ γέροντες ποιηταί, ὅταν σιμᾶσθε, ὁμιλεῖτε. Προσοχὴ γιὰ εἶναι σάν τὸ χροῦδι τῶν ἀνθέων ποῦ χάνεται καὶ φεύγει μόλις τὸ ἐγγίσετε. Ὁ Μωρεῆς ποῦ βλέπετε ἰριγύρω σας καὶ σὰς ὁμιλεῖ γιὰ ποίηση, γιὰ τέχνη, γιὰ γλώσσα—ἰδίως γιὰ τὴν Ἑλληνική—δὲν εἶναι ὁ ποιητὴς ὁ βυθισμένος εἰς τίς φιλοσοφικὰς θεωρίας. Εἶναι ἀπορητευμένος ἀπὸ τίς θεωρίας ὅπως εἶναι κ' ἀπὸ τὸν θάνατο ἀκόμα ποῦ ἄφησε καὶ ζοῦν ἐκεῖνοι ποῦ θὰ ἦσαν οἱ ὠραιότεροι ἀναμνήσεις του.

Ὁ ποιητὴς φέρει πιά τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τὴν ἄκρην τῶν δέκα δικτύων του, ἐρωτευμένος περιπαθεῖσιν αἰατὰ μετ' τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς, ἀναδημιουργός τῆς ἀρχαίας Ὀμορφιάς εἰς τὰ χρόνια μας, δὲν ἀισθάνεται κανένα θέλητρο γιὰ τὴν νέα ζωὴ καὶ τὴν νέα τέχνη ὅταν διὰ τὰ στοιχεῖα ποῦ ἀποτελοῦν αὐτὴν τὴν ζωὴ καὶ τέχνη δὲν εἶναι ἀπλά καὶ ὁμοιογενή.

Ὅπως γιὰ τὴν Γαλλία εἶται καὶ γιὰ μᾶς τώρα, γιὰ τὴν φτωχὴν μας λογοτεχνία, ἡ ποίηση τοῦ Μωρεῆς εἶνε ἕνα φωτεινότερο ἀστέρι ποῦ πρέπει νὰ τὸ παρακολουθήσωμε εἰς τὸν διανοητικὸν μας δρόμον ἢ κ' ἐμεῖς θέλουμε νὰ ἐνσαρκώσωμε εἰς τὸ ἔργο μας τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν τέλεια ὁμορφιά. Ἄς παρακολουθήσωμε τὸ παράδειγμα του κ' ὡς μὴ τὸν ἐνοχλοῦμε μετ' ἄλλα ζητήματα. Εἶναι ὑπεράνω ὅλων αὐτῶν τῶν πραγμάτων διότι ἔχει τὴν ἀντίληψιν ὅλων καὶ διασκεδάζει μετ' τὴν ἀνθρώπινη ματαιότητα.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

με συντόχει μόνον μὴ σφαῖρα στὶς τόσες ποῦ θὰ με κύλωναν. Τοῦ κάκου! Βουτούσα μετ' τὸν πόθο αὐτὸ κ' ὁ κόσμος τὸ νόμισε ἡρώδης μου. Στὴ φωτιά!... Στὴ φωτιά!... Ἀὐτὸ καὶ ἔλασα ποῦ ἄλλοτες ἔλεγε πῶς τὸ μόνον ἀγνὸ στὴ φύτη εἶναι ἡ φωτιά; Ἐκείνη λοιπὸν με ἐξήγειρε εἶπα πῶς δὲν με βρήκε σφαῖρα προηγουμένως. Ὁχι! με συντόχει ἡ πῶς καταστρεφτικὴ μπόμπα; ἡ ὀδὸς τοῦ ἐξαγνισμού. Ἡ εἰλικρινεὴ τῆς ἀγάπης τῆς ζωῆς. Κι ἀπὸ τόσες ἔγινε ἡρώδης. Στὸ Βαλεστίνο, ὅπου ἔβαλλον χάθηκε μετ' τὸ λόγόν του, δὲν χουμοῦσα στὴ φωτιά ἀπὸ ἀπελπισία πιά, ὄχι. Χουμοῦσα ἀπὸ τὴ λατρεία τῆς ζωῆς ποῦ ἀναγνώρισα. Γίνου ἡρώδης καὶ θὰ ἴδεις τί ἀξίζει ἡ Ζωή. Ἄς ἔρχονταν πιά κ' ἡ σφαῖρα. Τί θὰ μοῦ ἔκανε; θὰ μοῦ ἔδινε τὴν κλωνιότητα, ἔπειτα πρὸ λίγων ἡμερῶν θὰ μοῦ ἔδινε τὸ θάνατο. Τὸ ἴδιο δηλαδή ποῦ θὰ μοῦ δόσεις κενύ... Κέτος; ἦρθε νὰ σεῖρω. Δὲν εἶμαι ὁ ἴδιος ἄνθρωπος κ' εἶμαι ὁ μόνος ποῦ σοῦ περᾶζει. Μετ' ὠνίστες ποῦ εἶναι ἡ πατρίδα μου. Σὲ σέβω εἶναι ἡ πατρίδα μου. Κ' εἶδες πῶς με τραβάει ἡ πατρίδα μου. Μάρθα, γιατί ἐπὶ θέλεις νὰ εἶσαι ἄπληρη;

Ἡ Μάρθα (μετ' κλεισμένα μάτια). Ὁχι! σιωπᾶτε... σιωπᾶτε σὰς παρακαλῶ.

Ὁ Περικλῆς. Γιατί ἐπὶ θέλεις νὰ μὴν ἔχεις πατρίδα;

Ἡ Μάρθα. Ἀρεῖστε με πιά. Εἶμαι ἐρεθισμένη

σάλλον. Ἐχω ὑπόσχεση πιά, ἔχω καθήκοντα. Φύγετε σὰς παρακαλῶ.

Ὁ Περικλῆς. Γι' αὐτὸ θὰ μείνω. Πρέπει νὰ περᾶξω αὐτὴ τὴ μάχη πιά. Ἡ ὑπόσχεσή σου καὶ τὸ καθήκον σου, ὅπως τὸ πῆρες, τοῦ τὴν ἐπρόσφερα. Ἀνατριχίλλω νὰ σε φαντάζομαι γυναῖκα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Τί νὰ σὲ πῶ; Δὲν τὴν ἔβρισε; Δὲν ἔβρισε πῶς ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς τὸ μόνον ἀγνὸ τῆς φύσης τὸ περιφρόνησε; Δὲν ἔβρισε πῶς κἄπιες σκίδες δέντρων τὴν πῆρα; γιὰ τοὺς Τούρκους καὶ βρέθηκε μετ' ἄλλο γιὰ τὸν Στυλίδη ὕστερα ἀπὸ δύο μέρες; Δὲν ἔβρισε πῶς ὁ Σμολένσκις; δημοσίᾳ εἶπε, ἅμα τὸν ἀνεκάλισαν στὴν Ἀθήνα τὰ μέσα τοῦ βίου του, πῶς θὰ ἀτιμάζονταν ἡ σφαῖρα ποῦ θὰν τὸν μουςκατάρριζε;

Ἡ Μάρθα. Αὐτὸ εἶναι ὁ ἐξίλασμός μου...

Ὁ Περικλῆς. Μὴν τὸ λές ἴθιαν τὸν σκοτώσω λοιπὸν ἐγὼ καὶ μετ' τὸν κέντυνο νὰ τιμάτω τὴ σφαῖρα τοῦ πιστολιού μου...

Ἡ Μάρθα (πετάχεται ὀρθή). Τί λέτε; Τί λέτε;... (ἔρχεται κοντὰ του). Λοιπὸν με... Δὲν ἔβρισε.

Ὁ Περικλῆς. Ἀξίζει λοιπὸν αὐτὸς περισσότερο ἀπὸ τὴν Μαρίνα;

Ἡ Μάρθα (πέφνοντάς του τὰ χέρια). Ὁχι, Περικλῆ. Κοίταξέ με; Ἐπὶ μόνος μένωεις, ἰληθῆσαι. Τί θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Ὁχι, κ' ἂν θέλεις τὸ ξέρετε. Τί θέλεις λοιπὸν νὰ κάμω;

Ἡ ΠΥΓΗ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ^(*)

III

Ἡ ἰδεολογία τοῦ λογιστάτου, οἱ ἐλπίδες σὲ συνδρομὴ τῶν ξένων ποῦ θὰ μᾶς τὴν ἔδιναν γιὰ τὸ χατῆρι τῶν μεγάλων προγόνων, οἱ τρελλοὶ πόθοι καὶ τὰ τρανὰ ὄνειρα ποῦ ὑπεβλήθησαν καὶ ὑποθαλάπονται ἀπὸ τὸ σκολιὸ, ἔθεσαν σὲ κυκλοφορία ἰδέες οἱ ὁποῖες μᾶς ἔφεραν στὴ σημερινὴ ἀξιοθρήνητη κατάστασι. Διότι ὁ κόσμος κυβερνᾶται ἀπὸ ἰδέες καὶ συγχρότητα ἀπὸ τολμηρότατες, κ' ἀλλόκοτες.

Γιὰ τοῦτο ἴσα ἴσα λέω τὴ Λατκλωσὸν ὑπεύθυνον πῶς ὄσες, ἀπρόσεχτα, ψέφτικες καὶ σφικτῆρες ἰδέες ὑποβάλλει στὴ Ἑθνος ἀκόμα σήμερα.

Χόρη λόγου ἡ ἰδέα πῶς οἱ Δυνατοὶ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸ Σοῖ μᾶς θὰ μᾶς ὑποστηρίξουν, ὄχι μόνον καταπολέμησε κ' ἐκδυνάτισε τὴν ἄυποπεποίησι, ἀλλὰ μᾶς ὠθησε καὶ σ' ἐπιζήμιες ἀποκοτιές.

Καὶ δὲ θέλω βέβαια νὰ πῶ, πῶς ὁ φιλελληνισμὸς εἶναι καθαρὸν παραμῦθον καὶ ὅτι περιορίσθηκε αἰώνια σὲ πλατωνικὰς ὑποσχέσεις, διότι δὲ λησμονῆσα ὅτι στὸ Ναυαρίνο χρωστᾶμε τὴν τελικὴ ἀνεξαρτησία μας, μὴ ἔχω τὴν πεποίθησι πῶς ὁ Φιλελληνισμὸς ὅταν ἀγνὸς ἐκινήθηκε πραγματικῶς, δὲν εἶχε ἐλατήριο τὴν στοργὴν πρὸς τ' ἀγγόνια τῶν προγόνων ἀλλὰ τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ θαυμασμὸν γιὰ τοὺς ἥρωας καὶ τὸν εὐγενικώτατο καὶ γενναιώτατο ἀγῶνα τους. Τὴ διαγωγὴν τοῦ καθένα Φιλέλληνα, ποῦ δὲ μᾶς ἐφούσκωσε μόνον μετ' ἄλλοις, ἀντὶ τὴ μελετήσωμε προσεχτικῶς, θὰ τὴ βροῦμε ἀπαράλλαχτη μετ' ὁ φέρσιμο τοῦ λόρδου Βύρωνα, ὁ ὁποῖος κατέβηκε νὰ βοηθήσῃ μετ' ὅλα του τὸν Ἀγῶνα καὶ νὰ σκοποθῇ, ὅταν στὰ ὕψη τῶν Μεσολογγίτικων προμαχῶνων βροντοῦσαν κ' ἀστραρταν τὰ καρυφύλλια τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκουμένων.

(*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 119 φύλλο τοῦ «Νουμά».

Στὸν Φιλελληνισμὸν ἔρα ὁ σωστός Ρωμηὸς δὲ βλέπει παρὰ μὴ ταπεινωτικὴ οὐτοπία καὶ μὴ πληγὴ τοῦ χαρακτήρα τοῦ Κράτους, ποῦ χρόνι καὶ χρόνι τὴ δουλεύουν οἱ φαμαρόνοι ἐγκλιτρευτή. Ἀπ' ἐναντίας μετ' τὰ πράγματα καὶ μετ' τὰ ἔργα ὡς σήμερα φανερώθηκε ὁ **ΦιλοΝΕΟελληνισμὸς**. Τὰ αἰτία μάλιστα ποῦ τὸν ἐφάνερωσαν ἢ θὰ τὸν κινήσουν στὸ μέλλον ἦταν καὶ θὰ εἶναι τυμμητικῶς γιὰ καθὲν περήφανο πατριώτη κ' ἐλεύθερο Ρωμηὸ ποῦ ἔμαθε νὰ σέβεται τὸν ἐαυτὸν του καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἄς εὐχόμεστε λοιπὸν ὁ τίμιος ἰδρὸς τῶν μόχθων μας γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὸ καλὸ τοῦ Κράτους νὰ ποτίτῃ καὶ νὰ δυναμώσῃ τὸ ξέριζο τῆμερα κ' ἀρρωστικὸν δέντρο τοῦ ΦιλοΝΕΟελληνισμοῦ. Διότι αὐτὸς ἀξίζει, αὐτὸς θὰ μᾶς δουλέψῃ, αὐτὸς θὰ μᾶς ἀποδείξῃ πῶς κἀτι γίναμε καὶ κἀτι ἀξίζομε. Ἐπὶ τέλος ἔτσι μόνον θὰ πολεμήσωμε τὸν Φιλοβουλγαρισμὸν ποῦ τόσον μᾶς ταράζει τὰ νεῦρα, μᾶς ἐκονίζει καὶ θαλασσοῦνει τοὺς λογαριασμοὺς μας γιὰ τίς θαυμάσιες ἰδιότητες τῆς Ἀπτικῆς Γραμματικῆς καὶ τῶν ἔργων τοῦ αἰῶνα τοῦ Περικλῆ.

Καὶ βέβαια οἱ καημένοι οἱ δάσκαλοι ἔχουν δίκιο τῆμερα ν' ἀποροῦν καὶ νὰ ρωτοῦν: Ποῦ δικάλο βασιζέται ὁ Φιλοβουλγαρισμὸς; Τάχα στὰ περίκομψα κρασοπόθηρα τοῦ Κρούμου; Ἐχουν δίκιο γιὰτί εἶναι τόσο δύσκολο νὰ νοιώσουν οἱ δάσκαλοι τὸ τί θὰ πῆ ἐνέργεια καὶ δουλειά κ' ἐπομένως καὶ συμπάθεια τοῦ πολιτισμένου πρὸς τὸ δουλευτὴ Λαὸ καὶ Ὀττεντότος ἂν λέγεται!

Νὰ ἡ μὴ πληγὴ ποῦ μᾶς ἀνοίξε ἡ Λογιωτατὴ Ἀρχαιομανία καὶ ἰδεολογία.

Ἡ δεύτηρη, ἡ θανάσιμη καὶ καίρια, ἦταν τὸ νὰ πάρουν τὰ μυαλὰ μᾶς ἄερα ὅστε ν' ἀποτολήσωμε ν' ἀποχτήσωμε οἱ Ραγιαῖδες πολιτεῖμα μετ' ὁποῖο

Ὁ Περικλῆς. Νὰ με ἀκολουθήσεις, Μάρθα!...

Ἡ Μάρθα. Ἄχ! Δὲ μπορῶ. Μὲ σφιγγεῖ, μὴ αὐτὴ ἡ Μοῖρα τοῦ θανάτου. Δὲ μπορῶ. Περικλῆ... δὲ μπορῶ. (πέφτει στὸ ντιδάνι μετ' ἰσχυροῦς).

Ὁ Περικλῆς. Μάρθα... Μάρθα... (τρέχει κοντὰ της).

Ἡ Κάκια (μπαίνοντας; φαίνεται στὸ βάθος τῆς πόρτας ἡ σκιά τῆς περιεργῆς δασκάλισσας της). Τί εἶναι; τί ἔπαθε ἡ Μάρθα, καλέ. Κάνανε μᾶθημα καὶ μᾶς ἔκοψε στὴ μέση...

Ὁ Περικλῆς. Τίποτα... Τίποτα. Λίγο νερὸ.

Ἡ Κάκια. Καλήτερα καλέ, κ' Περικλῆ. Ἐξῶ ὅλο μετ' τὰ γιαιτρικὰ ζῶμε. (Βγαίνει νὰ φέρῃ καλέ).

Ἡ Μάρθα (κάτω; ἡττωμένη). Βλέπεις; Μὲ ἔχουσιν καὶ μέσα...

Ὁ Περικλῆς. Ἀντιμέτῳ φοβίσει ὁλος ὁ κόσμος θέλω νὰν τὸ ἀκούσει...

Ἡ Κάκια (φέρνοντας τὸ καλέ). Πῶς εἶσαι Μάρθα; Νὰ σοῦ χύσω λίγο στὸ ποτηράκι;

Ἡ Μάρθα. Χύσε μου. (Ἡ Κάκια τῆς χύνει κ' ἐκείνη τὸ πίνει).

Ἡ Κάκια (στὸν Περικλῆ). Εἶναι ἡ καθημερινὴ μας διασκέδασι, κ' Περικλῆ. Ἐνα χρόνο τόσον. Διαρκῶς νεῦρα, πονοκέφαλο, ἐπῆσι. Δὲν ἀκούει κανένα. Φασ... οὔτε στὸ μνημόσυνο σήμερα δὲν ἦθε. Ἐγὼ εἶδα τὴ θεὰ μου! ποῦ εἶσαι, τὰν νὰ δυσχερατῆθητε λίγο ποῦ δὲν τὴν

